

STORYLIGHT

Titel van het rapport:

WP2.3 Handleiding voor
inclusief digitaal storytelling in
het volwassenenonderwijs:
uitgebreid rapport over
verschillende landen met een
vergelijkende analyse van
migratie en integratie:
Oostenrijk, België, Cyprus,
Denemarken en Duitsland.

Opgesteld door:

uniT

Inhoud

A) Inleiding	4
B) Desktop-onderzoek	4
1. Demografie – Algemene situatieschets	5
Oostenrijk	5
België	6
Cyprus	7
Denemarken	8
Duitsland	9
Gemeenschappelijke kernbevindingen	10
2. Migrantenvrouwen op de arbeidsmarkt	11
Gemeenschappelijke kernbevindingen	12
3. Educatie en Digitale Vaardigheden	12
Oostenrijk	12
België	13
Cyprus	13
Denemarken	13
Duitsland	13
Gemeenschappelijke kernbevindingen	14
4. Juridisch Kader	14
Oostenrijk	14
België	14
Cyprus	15
Denemarken	15
Duitsland	15
Belangrijkste gelijkenissen en verschillen	16
5. Sociale Inclusie	16
Oostenrijk	16
België	16
Cyprus	17
Denemarken	17
Duitsland	17
Belangrijkste gelijkenissen en verschillen	18
C) Kwalitatieve Interviews	20
1) Inleiding	20
2) Resultaten van de focusgroepen met migrantenvrouwen	20
3) Resultaten van de focusgroepen met volwassenenonderwijzers	22
4) Resultaten van de Individuele Interviews met Migrantenvrouwen	24

Oostenrijk	24
België	25
Duitsland.....	28
5) Resultaten van de individuele interviews met educatoren voor volwassenen.....	29
Oostenrijk	29
België.....	30
C) Eindverklaring	33
D) Gids voor Inclusieve Digital Storytelling in de Volwasseneneducatie	34
1. Ratio en Reikwijdte van de Gids.....	35
2. De kernprincipes van inclusieve digital storytelling.....	35
3. Organisatorische voorwaarden.....	36
4. Het proces: Belangrijkste fasen	37
4.1 Vertrouwens- en groepsopbouw	37
4.2 Verkenning en keuze van het verhaal.....	37
4.3 Digitale creatie met ondersteuning	37
4.4 Reflectie en optioneel delen	37
5. Barrières en hefboomsfactoren geïdentificeerd in de verschillende landen	38
6. Expliciete afstemming met DigComp 3.0 en LifeComp.....	38
6.1 Waarom STORYLIGHT afstemmen op DigComp 3.0.....	38
6.2 Afstemming met DigComp 3.0: Digital Storytelling als gesitueerde digitale agency	39
7. LifeComp-afstemming: Persoonlijke en sociale dimensies van storytelling.....	42
8. Geïntegreerde competentiematrix: DigComp 3.0 × LifeComp.....	43
9. Implicaties voor aanbieders van volwasseneneducatie.....	43
10. Slotopmerkingen.....	44
E) Bijlagen.....	45
Bijlage 1: Leidraad voor de focusgroep en de interviews met educatoren	45
Bijlage 2: Leidraad voor de focusgroep met migrantenvrouwen.....	46
Bijlage 3: Leidraad voor de interviews met migrantenvrouwen	47

A) Inleiding

In de afgelopen decennia hebben migratieprocessen de demografische en sociaal-maatschappelijke structuren van diverse Europese lidstaten ingrijpend getransformeerd. Voorliggend rapport biedt een comparatief overzicht waarin actuele onderzoeksbevindingen uit Oostenrijk, België, Cyprus, Denemarken en Duitsland worden gesynthetiseerd. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar de narratieven en leefwerelden van vrouwen met een migratieachtergrond. Het rapport belicht de kernaspecten van de verschillende migrantenprofielen en analyseert de specifieke uitdagingen met betrekking tot integratie, educatie, tewerkstelling en beleidsvoering.

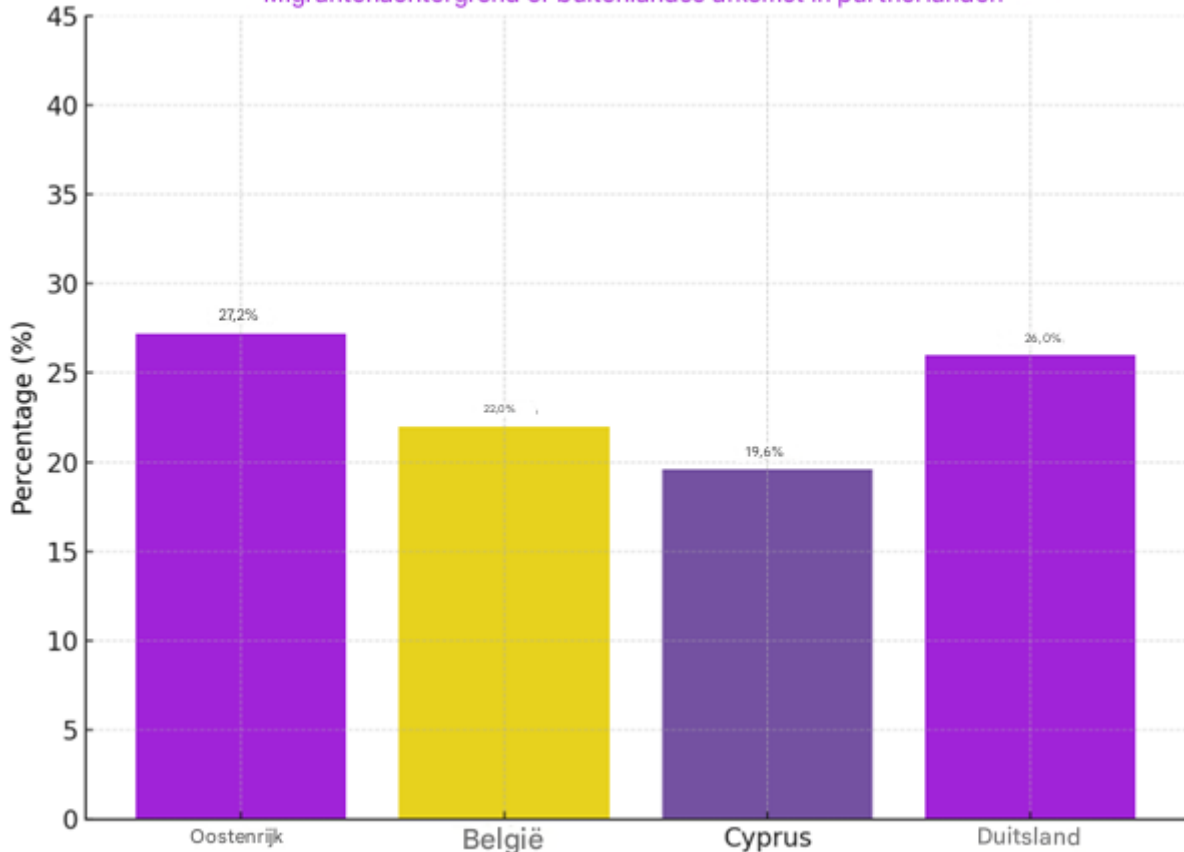
Conform het vastgelegde onderzoeksstramien is deze studie opgebouwd uit drie complementaire onderdelen: een diepgaande desktop-analyse, kwalitatieve focusgroepgesprekken met zowel educatieve professionals als migrantenvrouwen, en individuele diepte-interviews. Deze methodologische trias laat toe een genuanceerd inzicht te verkrijgen in de complexe realiteiten waarmee migranten in diverse contexten worden geconfronteerd.

B) Desktop-onderzoek

Inleiding

Dit onderdeel steunt op extensief bureauonderzoek om de situatie van migrantenvrouwen in kaart te brengen. De analyse focust op demografische tendensen en het bredere migratielandschap binnen de geselecteerde Europese landen. Er wordt prioritair ingezoomd op cruciale domeinen zoals de arbeidsmarktparticipatie, digitale geletterdheid en educatie, het vigerende juridische kader en de maatschappelijke inclusie. Door deze diverse beleidsvelden te belichten, beoogt dit rapport een gedetailleerd inzicht te verschaffen in de gelaagde werkelijkheid en de barrières die de participatie van migrantenvrouwen in de hedendaagse samenleving beïnvloeden.

Migrantenachtergrond of buitenlandse afkomst in partnerlanden

Figuur 1. Personen met een migratieachtergrond of van vreemde herkomst in de STORYLIGHT-partnerlanden (Oostenrijk, België, Cyprus en Duitsland). De percentages vertegenwoordigen het aandeel vrouwen of de totale populatie met een migratieachtergrond voor de referentieperiode 2021–2024.

1. Demografie – Algemene situatieschets

Oostenrijk

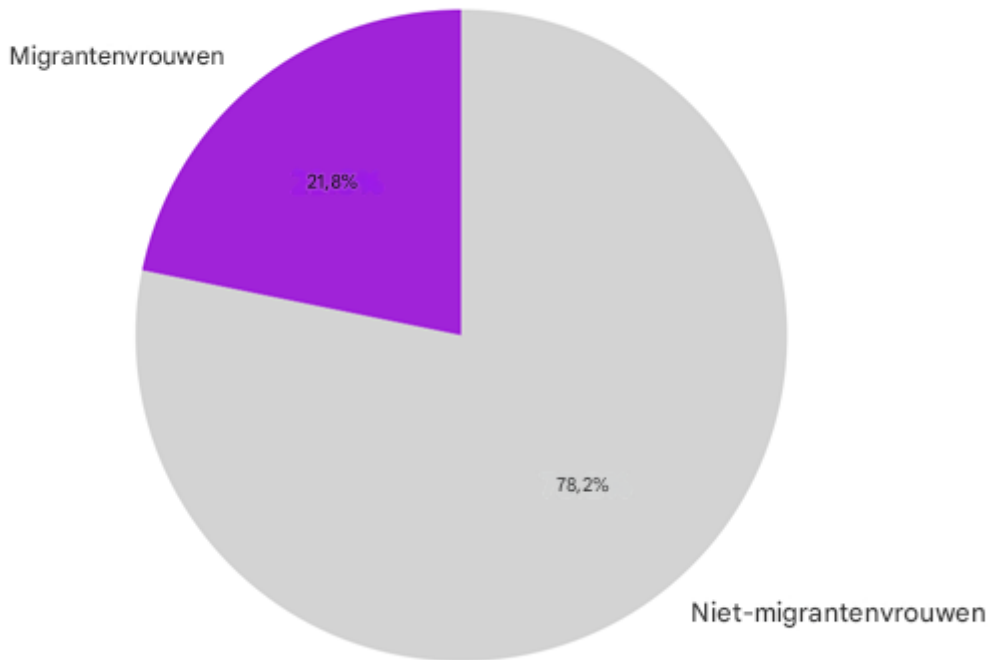
Uit officiële cijfers voor 2024 blijkt dat circa 27,2% van de Oostenrijkse bevolking een migratieachtergrond heeft. Vrouwen met een migratiebiografie vertegenwoordigen ongeveer 21,8% van de totale vrouwelijke populatie.

In de regio's Stiermarken en Graz liggen deze percentages marginaal lager, hoewel ze nog steeds substantieel zijn. Het rapport onderstreept de cruciale rol die migranten spelen bij het opvangen van demografische tekorten en het invullen van de behoeften op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd wordt vastgesteld dat het publieke debat onevenredig sterk gefocust is op vluchtelingenmigratie, terwijl dit in realiteit slechts een fractie vormt van de totale migratiestroom.

Verder is er in de Oostenrijkse steden sprake van een uitgesproken ruimtelijke

segregatie. Nieuwkomers zijn vaak geconcentreerd in sociaaleconomisch kwetsbare wijken met beperkte toegang tot middelen en publieke voorzieningen. Deze ongelijke spreiding van kansen kan bestaande sociale en economische ongelijkheden bestendigen, in het bijzonder voor vrouwen en gezinnen met een migratieachtergrond.

Oostenrijk: Vrouwen met een migratieachtergrond

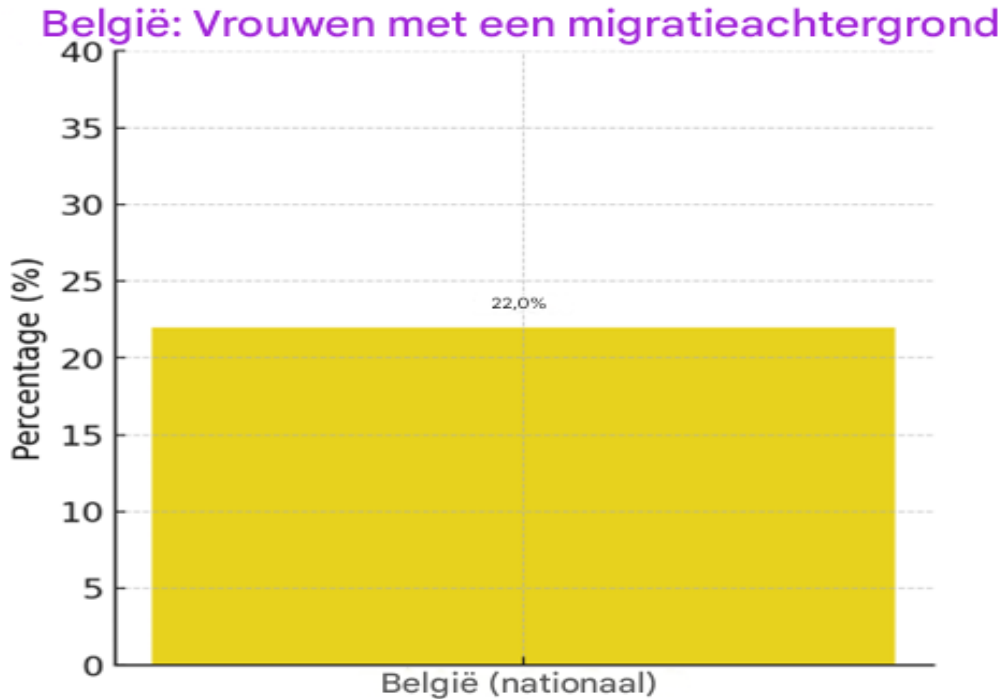

Figuur 2. Oostenrijk: Vrouwen met een migratieachtergrond. Ruim een vijfde (21,8%) van de totale vrouwelijke populatie in Oostenrijk is van vreemde herkomst.

België

België, en in het bijzonder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, kenmerkt zich door een uitgesproken internationaal populatieprofiel. In 2023 beschikte 37,2% van de Brusselse residenten niet over de Belgische nationaliteit. Op federaal niveau wordt de bevolking van vreemde herkomst (inclusief personen met een herkomst buiten de EU) geschat op ongeveer 22%. De migratiestromen naar België worden primair gegenereerd door gezinshereniging (voornamelijk bij vrouwen), onderwijsgerelateerde mobiliteit en professionele opportuniteiten. Vrouwen spelen een centrale rol in deze dynamiek: 72% van de vrouwelijke migranten arriveert in het kader van gezinshereniging, 50% met het oog op studies en 34% omwille van tewerkstelling.

De migratiepatronen zijn opmerkelijk divers. Het kosmopolitische karakter van België vormt enerzijds een maatschappelijke troef, maar stelt anderzijds de sociale cohesie en de waarborging van gelijke kansen voor aanzienlijke uitdagingen.

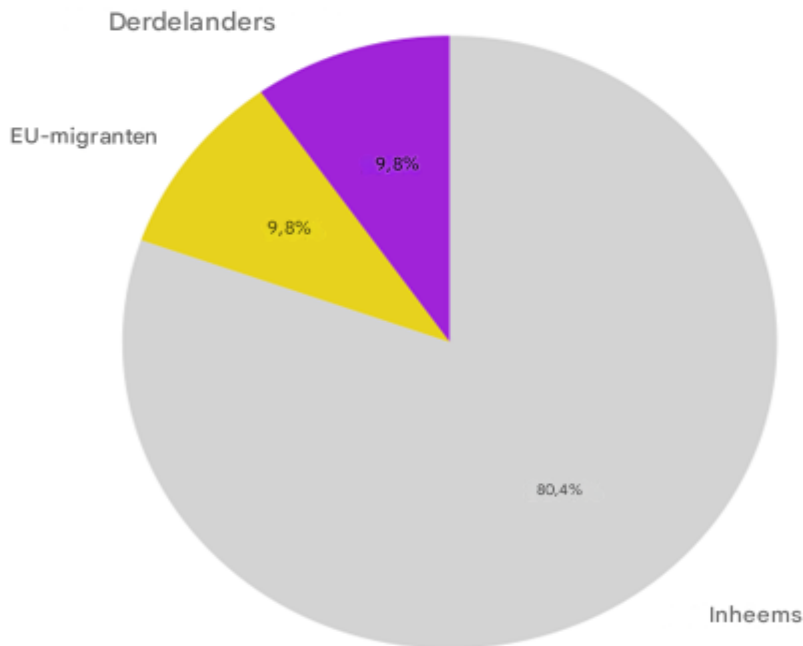

Figure 3. België: Vrouwen met een migratieachtergrond. Op federaal niveau is 22% van de vrouwelijke populatie van vreemde herkomst, met significante concentraties in stedelijke agglomeraties zoals het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cyprus

Cyprus heeft een transitie doorgemaakt van een emigratieland naar een immigratieland. Anno 2023 bestaat ongeveer 9,8% van de populatie uit onderdanen van derde landen (derdelanders). Een gelijkaardig percentage wordt gevormd door EU-burgers in het kader van intracommunautaire mobiliteit. De migratiestromen naar Cyprus kenmerken zich door een diversiteit aan profielen: enerzijds is er een aanzienlijke instroom van laaggeschoolde arbeidsmigranten (werkzaam in de huishoudelijke sector, de zorg en de landbouw), anderzijds is er een toenemende instroom van asielzoekers en hooggeschoolde professionals. De populatie van de tweede generatie is momenteel nog beperkt van omvang, maar vertoont een stijgende lijn, wat met name zichtbaar is binnen het onderwijsstelsel.

Cyprus: Bevolkingssamenstelling naar migratiestatus

Figuur 4. Cyprus: Bevolkingssamenstelling naar migratiestatus. Onderdanen van derde landen (9,8%) en EU-migranten (9,8%) vertegenwoordigen gezamenlijk nagenoeg een vijfde van de totale populatie.

Denemarken

Denemarken en de overige Scandinavische landen staan internationaal bekend om hun actieve bevordering van gendergelijkheid en de economische verzelfstandiging van vrouwen. Hoewel immigratie de Deense samenleving aanzienlijk heeft gediversifieerd, blijven er substantiële dispariteiten bestaan. Werknemers met een migratieachtergrond, in het bijzonder zij met een beperkt scholingsniveau of een lage kwalificatiegraad, worden geconfronteerd met lagere tewerkstellingsgraden, lagere inkomens en een hogere afhankelijkheid van sociale voorzieningen. De kloof op de arbeidsmarkt behoort in Denemarken tot de grootste binnen de ontwikkelde economieën.

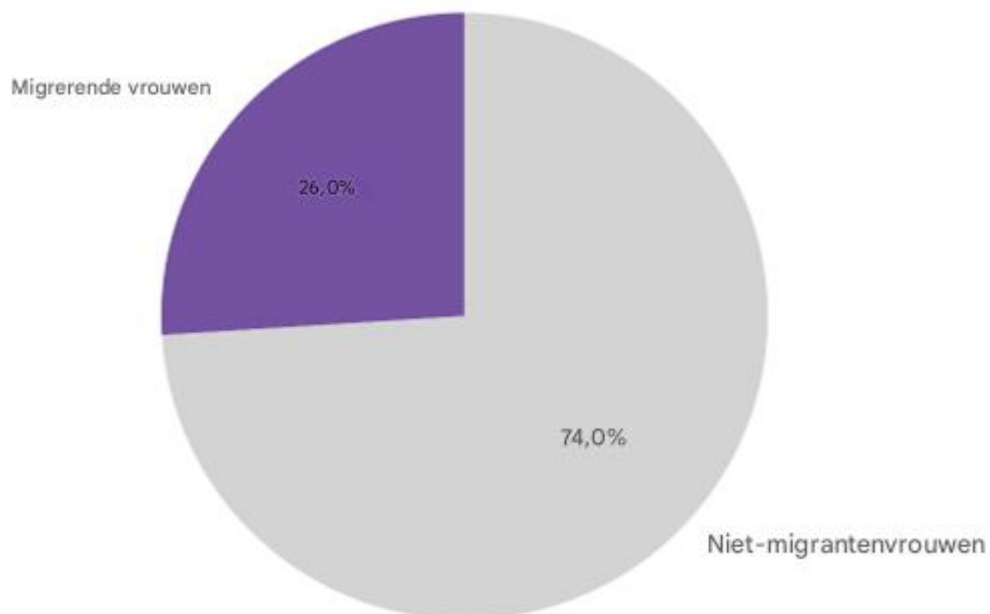
Het Deense volwassenenonderwijs bevindt zich in een spanningsveld tussen beleidsmatige druk, marktvereisten en de uiteenlopende behoeften van cursisten. Vrouwelijke ondernemers met een migratieachtergrond ervaren dikwijls 'dubbele discriminatie' op basis van gender, culturele, etnische of religieuze achtergrond. Het

Duitsland

In Duitsland hadden in 2021 bijna 11 miljoen vrouwen een migratieachtergrond, van wie 3,2 miljoen de nationaliteit van een derde land (derdelanders) bezaten. Als federale republiek wordt het Duitse politieke landschap gekenmerkt door frequente regionale verkiezingen en verschuivende attitudes ten aanzien van migratie. De toenemende electorale steun voor populistische partijen beïnvloedt het publieke debat en de beleidsvorming aanzienlijk.

Migrantenvrouwen zijn onderhevig aan intersectionele discriminatie, waarbij zij barrières ervaren op basis van een samenloop van gender, herkomst en moederschap. Duitse organisaties investeren in toenemende mate in sensibiliseringstrajecten rond diversiteit en intersectionaliteit om de veerkracht van migrantenvrouwen te vergroten en hun volwaardige participatie aan de samenleving te ondersteunen.

Duitsland: Vrouwen met een migratieachtergrond

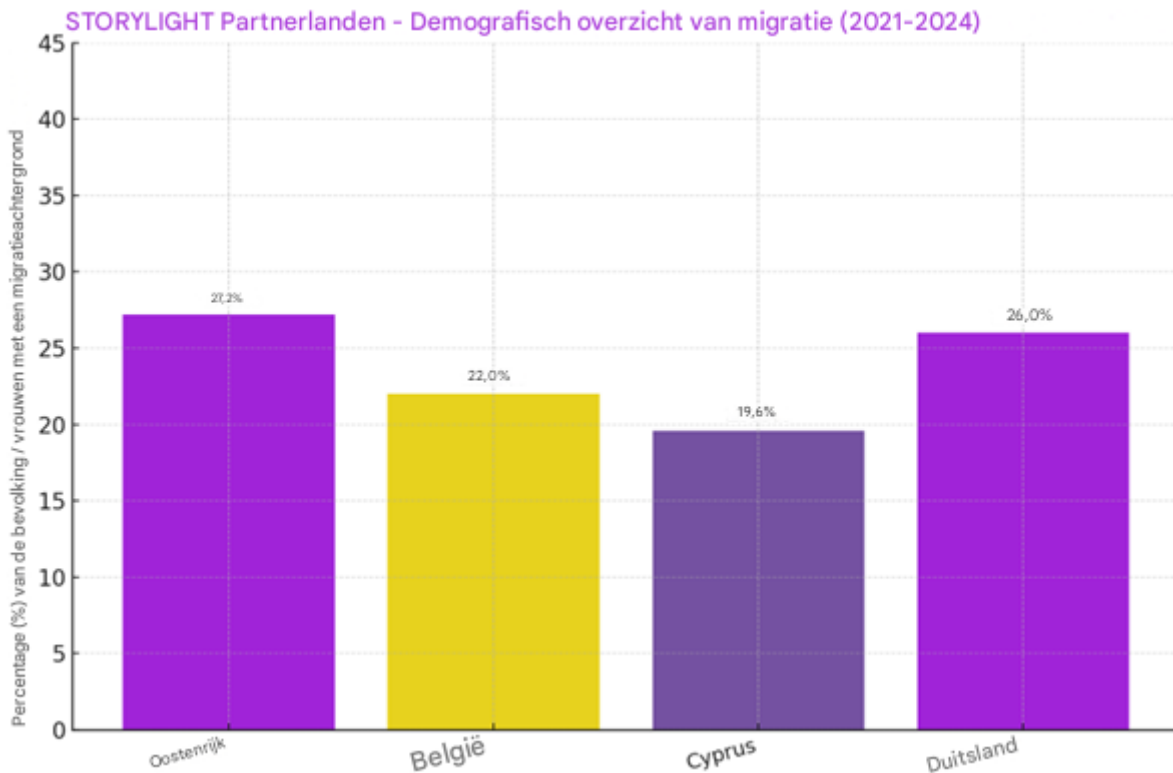

Figuur 5. Duitsland: vrouwen met een migratieachtergrond. Ongeveer één op de vier

Gemeenschappelijke kernbevindingen

Uit de analyse van de verschillende partnerlanden treden enkele overkoepelende thema's naar voren: migratie is een gelaagd fenomeen waarin vrouwen een spilfunctie vervullen op het vlak van gezinsdynamiek, onderwijs en arbeidsmobiliteit. Hoewel de context van elke lidstaat uniek is – gevormd door historische processen, beleidskaders en demografische structuren – worden zij allen geconfronteerd met uitdagingen inzake de inclusie van migranten, en migrantenvrouwen in het bijzonder.

Factoren zoals ruimtelijke segregatie, barrières op de arbeidsmarkt, ongelijke toegang tot onderwijs en intersectionele discriminatie staan centraal in de huidige maatschappelijke debatten en beleidshervormingen. Een doeltreffend beleid, sociale inclusie en gerichte ondersteuning blijven essentieel om het potentieel van de diverse Europese samenlevingen ten volle te ontsluiten.

Figuur 6. STORYLIGHT-partnerlanden – samenvattende infographic. Comparatief overzicht van het aandeel migrantenvrouwen en de populatie van vreemde herkomst in Oostenrijk, België, Cyprus en Duitsland (Denemarken is niet opgenomen, daar de desbetreffende partner geen statistische data heeft aangeleverd).

2. Migrantenvrouwen op de arbeidsmarkt

- **Oostenrijk:** Migrantenvrouwen ondervinden aanzienlijke nadelen op de arbeidsmarkt, in het bijzonder zij met een laag scholingsniveau of een beperkte taalbeheersing. Ze zijn oververtegenwoordigd in laagbetaalde sectoren zoals de horeca en de schoonmaaksector, waarbij velen tot de groep van de *working poor* behoren. Toegang tot kwalitatieve jobs wordt bemoeilijkt door taalbarrières, een gebrek aan netwerken en ontoereikende ondersteuning bij kinderopvang of bijscholing.
- **België:** Migrantenvrouwen vertonen lagere tewerkstellingsgraden dan vrouwen van Belgische herkomst, hoofdzakelijk door taalbarrières en de moeizame erkenning van buitenlandse diploma's. Overkwalificatie komt frequent voor en de loonkloof is toegenomen (13% minder inkomen vergeleken met de herkomstbevolking). Betaalbare kinderopvang en gerichte begeleiding zijn noodzakelijk voor een betere integratie.
- **Cyprus:** Vrouwen van buiten de EU zijn vaak werkzaam in de huishoudelijke sector en de zorg, ongeacht hun kwalificaties. Overkwalificatie en informele, laagbetaalde arbeid zijn wijdverspreid. Hoewel tewerkstelling vaak gekoppeld is aan de verblijfsvergunning, vormen taal, diplomagegelijkschakeling en kinderopvang grote hindernissen.
- **Denemarken:** Migrantenvrouwen zijn ondervertegenwoordigd in loonarbeid door uitdagingen zoals institutioneel racisme, taalbarrières en de onderwaardering van eerdere werkervaring. Ondanks ondersteuningsprogramma's blijft integratie moeizaam, waarbij velen vastlopen in onstabiele, laagbetaalde banen. Economische integratie krijgt vaak voorrang op bredere sociale inclusie.
- **Duitsland:** Ondanks beleid dat streeft naar een betere arbeidsmarkttoegang, blijft discriminatie hardnekkig, zeker voor vrouwen met zichtbare religieuze of etnische kenmerken. Hooggekwalificeerde migrantenvrouwen moeten aanzienlijk vaker solliciteren dan vrouwen zonder migratieachtergrond om voor een gesprek te worden uitgenodigd.

Gemeenschappelijke kernbevindingen

Samenvattend worden migrantenvrouwen in heel Europa geconfronteerd met persistente barrières op de arbeidsmarkt, waaronder taalproblemen, het gebrek aan

erkenning van kwalificaties, discriminatie en beperkte toegang tot ondersteunende netwerken. Hoewel beleidsinitiatieven perspectief bieden, is voortdurende en gerichte actie noodzakelijk om gelijke kansen en betekenisvolle sociale inclusie te waarborgen.

3. Educatie en Digitale Vaardigheden

Oostenrijk

Migrantenvrouwen in Oostenrijk vertonen een grote diversiteit aan educatieve achtergronden. Hoewel het opleidingsniveau generatie na generatie gestaag toeneemt, blijven er aanzienlijke barrières bestaan, met name wat betreft de erkenning van buitenlandse kwalificaties en de toegang tot de arbeidsmarkt. Taalbeheersing is cruciaal voor integratie; veel kinderen hebben extra ondersteuning in het Duits nodig om succesvol te zijn op school. Digitale educatie is hoofdzakelijk gericht op inzetbaarheid. Structurele uitdagingen, zoals beperkte middelen en institutionele hindernissen, dragen bij aan lagere onderwijsresultaten voor migrantenvrouwen en hun kinderen.

België

Migrantenvrouwen in België kampen met hardnekkige educatieve uitdagingen, voornamelijk door taalbarrières en een beperkte toegang tot middelen. Vroegtijdig schoolverlaten komt frequent voor, terwijl digitale geletterdheid in toenemende mate wordt beschouwd als essentieel voor sociale en economische integratie. Hoewel organisaties de ontwikkeling van digitale vaardigheden bij migrantenvrouwen actief ondersteunen, blijft de digitale kloof aanzienlijk. Op maat gemaakte oplossingen, zoals gratis kinderopvang en mentoring, zijn effectief gebleken, maar behoeven een bredere implementatie.

Cyprus

Cyprus garandeert gratis openbaar onderwijs voor alle kinderen, ongeacht hun herkomst, waarbij de prioriteit ligt op de verwerving van de Griekse taal. Migrantenvrouwen zijn goed vertegenwoordigd in het hoger onderwijs, maar minder in beroepsopleidingen. Volwasseneneducatie richt zich voornamelijk op taal en basisvaardigheden, waarbij initiatieven rond digitale geletterdheid aan belang winnen. Desalniettemin verhinderen werk- en gezinsverplichtingen, samen met een gebrek aan informatie, vaak de deelname aan educatieve programma's.

In Denemarken is toegang tot zowel algemeen als digitaal onderwijs van vitaal belang voor de maatschappelijke inclusie van migrantenvrouwen. Ondanks de hoge algemene connectiviteit in het land, blijft digitale ongelijkheid bestaan, vooral onder vluchtelingen en gemarginaliseerde groepen. Integratie is nauw verbonden met taalvaardigheid, maar niet alle educatieve mogelijkheden worden positief onthaald; met name oudere migranten ervaren de verplichte taalcursussen soms als een zware belasting.

Duitsland

Migrantenvrouwen in Duitsland beschikken over uiteenlopende educatieve achtergronden, maar stuiten op substantiële obstakels bij de erkenning van hun kwalificaties. Deze uitdagingen leiden tot lagere tewerkstellingsgraden en een beperkte toegang tot geschoolde arbeid. Digitale educatie richt zich primair op inzetbaarheid (zoals sollicitatievaardigheden), terwijl kritische digitale vaardigheden (zoals mediawijsheid) pas recentelijk worden geadresseerd. Bovendien worden migrantenvrouwen nog niet altijd als een specifieke doelgroep erkend.

Gemeenschappelijke kernbevindingen

In de vijf onderzochte landen ervaren migrantenvrouwen gelijkaardige uitdagingen bij de toegang tot onderwijs en digitale geletterdheid: taalbarrières, de problematiek rond diplomagegelijkschakeling en de balans tussen werk en gezin. Hoewel nationaal beleid en lokale initiatieven variëren, ligt de nadruk steeds vaker op taalverwerving, ondersteuning op maat en digitale competenties als essentiële instrumenten voor integratie en empowerment. Systematische inspanningen zijn noodzakelijk om de educatieve en sociale positie van migrantenvrouwen in heel Europa te verbeteren.

4. Juridisch Kader

Oostenrijk

Het Oostenrijkse migratiesysteem maakt een scherp onderscheid tussen burgers uit de EU/EER/Zwitserland en onderdanen van derde landen (derdelanders). Terwijl EU-burgers genieten van een relatief ongecompliceerde toegang tot verblijf en tewerkstelling, moeten derdelanders navigeren door complexe regelgeving waarbij vergunningen gebonden zijn aan specifieke werkgevers of doeleinden (zoals werk, studie of gezinshereniging). Het verkrijgen van het staatsburgerschap is bemoeilijkt door strikte voorwaarden: een verblijf van minstens tien jaar, beheersing van de Duitse taal en

afstand van de oorspronkelijke nationaliteit. Zowel naturalisatie als de verlenging van vergunningen worden bekritiseerd als sociaal selectief en kostbaar. Asielprocedures verlopen traag, wat aanvragers vaak in een staat van onzekerheid laat, terwijl erkende vluchtelingen slechts voor een beperkte periode volledige toegang tot de arbeidsmarkt krijgen.

België

Het Belgische migratiekader voorziet in vijf juridische toegangskanalen: vrij verkeer binnen de EU, gezinshereniging, studentenvisa, arbeidskaarten voor buitenlandse werknemers en asiel. Waar de naoorlogse periode werd gekenmerkt door een flexibele arbeidsmigratie, werd dit later beperkt door economische omstandigheden. Vandaag is gezinshereniging de meest voorkomende route, hoewel administratieve vertragingen en hoge inkomenseisen het proces kunnen bemoeilijken. Asielzoekers ontvangen onmiddellijk basisbijstand en verkrijgen na vier maanden het recht om te werken. De Belgische nationaliteit is verkrijgbaar na vijf jaar verblijf mits bewijs van talige en sociale integratie, wat een relatief toegankelijk traject is in vergelijking met Oostenrijk en Cyprus.

Cyprus

Het Cypriotische systeem focust op tijdelijke arbeidsmigratie, gezinshereniging, studentenvisa en internationale bescherming (asiel). Arbeidsvergunningen zijn sectorgebonden en vaak van korte duur, wat de integratievooruitzichten op lange termijn beperkt. Gezinshereniging voor begunstigden van internationale bescherming is bijzonder moeizaam, wat een grote impact heeft op migrantenvrouwen. Asielzoekers kampen met lange wachttijden en beperkte werkmogelijkheden. Een verblijfstitel voor lange duur is mogelijk na vijf jaar, maar naturalisatie vereist zeven jaar verblijf en kennis van de Griekse taal en Cypriotische geschiedenis. Het ontbreken van het *ius soli* (geboorterecht op nationaliteit) bemoeilijkt de situatie voor de tweede generatie.

Denemarken

Denemarken hanteert een tweeledige benadering van integratie: "empowerment van bovenaf" via overheidsprogramma's (vaak gericht op economische productiviteit en ondernemerschap) en "empowerment van onderuit" via burgerinitiatieven die inzetten op sociale en politieke inclusie. Migrantenvrouwen stuiten op barrières inzake politieke participatie en onderwijs, waarbij het beleid vaak snelle tewerkstelling prioriteert boven holistische inclusie. Hoewel digitale vaardigheden en taalbeheersing cruciaal zijn,

Duitsland

Het Duitse systeem kenmerkt zich door diverse verblijfstitels, vaak gebaseerd op familiale of humanitaire gronden. Gezinshereniging is strikt gereguleerd, met beperkingen die leiden tot langdurige scheiding van gezinnen. Het "kansen-verblijfsrecht" stelt langdurig gedoogde migranten in staat om een legale status en toegang tot de arbeidsmarkt te verwerven. Naturalisatie vereist meerdere jaren verblijf en integratie; recente wetswijzigingen beogen de toegang tot verblijf en werk te versoepelen voor migranten met een onzekere status.

Belangrijkste gelijkenissen en verschillen

- **Verblijf & Werk:** Alle landen maken onderscheid op basis van herkomst (EU vs. niet-EU). Toegang tot de arbeidsmarkt is vaak gebonden aan specifieke vergunningen, behalve voor erkende vluchtelingen.
- **Gezinshereniging:** Hoge drempels en trage procedures vormen een universeel obstakel, vooral voor vluchtelingen en lage inkomensgroepen.
- **Staatsburgerschap:** België biedt met een termijn van vijf jaar het meest toegankelijke pad, terwijl Oostenrijk en Cyprus de strengste eisen stellen.

5. Sociale Inclusie

Oostenrijk

Het integratielandschap biedt zowel kansen als aanzienlijke hindernissen. Hoewel veel migranten een gevoel van verbondenheid ontwikkelen, rapporteren langdurige ingezetenen negatieve ervaringen en discriminatie, vooral op de werkvloer en in contact met autoriteiten. Politieke participatie voor derdelanders blijft beperkt door restrictieve stemrechten. Lokale verenigingen spelen echter een cruciale rol in het bevorderen van culturele uitwisseling.

België

Door de federale structuur verschilt het beleid per regio. Vlaanderen hanteert een multicultureel maar verplicht inburgeringsmodel (taal en maatschappelijke oriëntatie), terwijl Wallonië, geïnspireerd door het Franse model, focust op sociale cohesie en het

bestrijden van uitsluiting. De genderkloof in tewerkstelling is groot, mede door een gebrek aan kinderopvang en structurele barrières voor vrouwen.

Cyprus

Historisch gezien ontbrak het Cyprus aan een formeel integratiebeleid; de focus lag voornamelijk op het beheersen van migratiestromen in plaats van op het bevorderen van sociale inclusie. Taalbarrières en culturele hindernissen blijven hardnekkig, waardoor migranten vaak geïsoleerd raken van de publieke dienstverlening en de lokale samenleving.

In de afgelopen jaren zijn er echter integrale nationale en regionale actieplannen geïntroduceerd, met een sterke nadruk op tewerkstelling, onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting en burgerparticipatie. Ondanks deze vooruitgang blijven er hiaten in de implementatie en heerst er een zekere maatschappelijke ambivalentie. De integratie wordt nog vaak belemmerd door juridische beperkingen, discriminatie en een gebrek aan bewustzijn over de geldende rechten en beschikbare ondersteuning.

Denemarken

Het Deense integratiebeleid combineert formele kaders met een sterke nadruk op onderwijs en participatie aan de arbeidsmarkt. Desondanks vormen systemisch racisme en sociale uitsluiting, in het bijzonder voor migranten uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika, aanhoudende uitdagingen. Inclusie wordt hierbij opgevat als een multidimensionaal proces dat verder reikt dan werk en taal, en ook sociale en emotionele verbindingen omvat. Migrantenvrouwen worden geconfronteerd met zowel institutionele als maatschappelijke hindernissen, waarbij initiatieven tot *empowerment* dikwijls overschaduw worden door louter economische prioriteiten. Succesvolle integratie is bijgevolg afhankelijk van het waarderen van de perspectieven en praktijken die door de migranten zelf naar voren worden gebracht.

Duitsland

In Duitsland kunnen de spreidingsplicht naar rurale gebieden en een beperkt aanbod aan openbaar vervoer het isolement verergeren, in het bijzonder voor migrantenvrouwen met familiale zorgtaken. Discriminatie en racisme blijven significante barrières die de sociale mobiliteit en participatie belemmeren. Het balanceren van

gezinsverplichtingen met integratiemaatregelen, zoals taalcursussen, vormt een voortdurende uitdaging, wat de noodzaak aan uitgebreidere kinderopvangfaciliteiten onderstreept.

De politieke participatie blijft beperkt en veel migrantenvrouwen wonen in overbevolkte huisvesting. Als reactie op discriminatie versterken sommige migranten hun identiteit door solidariteit te zoeken binnen de eigen gemeenschappen. Hoewel dit het zelfvertrouwen kan ondersteunen, kan het tegelijkertijd bijkomende integratiehindernissen opwerpen.

Belangrijkste gelijkenissen en verschillen

- **Taalverwerving en tewerkstelling:** In alle onderzochte landen worden taalbeheersing en toegang tot de arbeidsmarkt beschouwd als de kritieke pijlers voor integratie. De feitelijke kansen variëren echter sterk, afhankelijk van de beleidsmatige focus en de aanwezige structurele barrières per lidstaat.
- **Genderspecifieke barrières:** Migrantenvrouwen worden geconfronteerd met unieke uitdagingen op het vlak van kinderopvang, tewerkstelling en discriminatie. Slechts een beperkt aantal landen adresseert deze hindernissen met specifiek daarop afgestemd beleid.
- **Politieke participatie:** Het stemrecht en de mogelijkheden tot burgerparticipatie zijn over het algemeen beperkt voor onderdanen van derde landen, hoewel sommige landen zijn gestart met het verruimen van de participatiemogelijkheden op lokaal niveau.
- **Sociale inclusie voorbij het beleidskader:** Hoewel er formele structuren bestaan, vindt betekenisvolle integratie vaak plaats via basisorganisaties, gemeenschapsverenigingen en individuele sociale netwerken.
- **Discriminatie en racisme:** Ervaringen met discriminatie zijn wijdverspreid en hebben een diepgaande impact op de integratieresultaten. De gehanteerde strategieën om deze problematiek aan te pakken, variëren aanzienlijk in reikwijdte en effectiviteit.

Conclusie: Samenvattend vereist een succesvolle integratie meer dan enkel toegang tot taalcursussen of de arbeidsmarkt. Het vraagt om holistische strategieën die de diverse

realiteiten van migrantenvrouwen erkennen, sociale banden bevorderen en actief uitsluitingsmechanismen en institutionele barrières bestrijden. De ervaringen in de verschillende partnerlanden bieden waardevolle lessen voor de ontwikkeling van meer responsieve en inclusieve samenlevingen in Europa.

Voices of Migrant Women – Insights from STORYLIGHT Focus Groups

Figuur 7. Overzicht van inzichten uit de focusgroepen

C) Kwalitatieve Interviews

1) Inleiding

Deel B van dit omvattende rapport biedt een gedetailleerde samenvatting van de

kwantitatieve interviews die door de consortiumpartners werden afgenomen. Het onderzoek omvatte sessies met vijf focusgroepen van migrantenvrouwen en vijf focusgroepen van lesgevers in de volwasseneneducatie. Daarnaast werden er tien individuele interviews gehouden met migrantenvrouwen en tien met volwasseneneducatoren. Deze methodiek bood een breed perspectief op de uitdagingen, behoeften en ervaringen van beide groepen binnen de context van integratie en onderwijs.

2) Resultaten van de focusgroepen met migrantenvrouwen

Item	Startvraag/Onderwerpen/Opmerkingen
Demografische Gegevens	<p>Oostenrijk (8 deelnemende migrantenvrouwen) De groep deelnemende vrouwen was divers wat betreft leeftijd, herkomst en verblijfsduur in Oostenrijk. De leeftijden varieerden van 15 tot 65 jaar. De vrouwen kwamen uit verschillende landen, waaronder India, Indonesië, Kosovo, Nigeria, Oekraïne en Engeland. Ook de verblijfsduur in Oostenrijk verschilde sterk: zowel recent aangekomen vrouwen als vrouwen met langdurige migratie-ervaring waren vertegenwoordigd.</p> <p>België (8 deelnemende migrantenvrouwen) De leeftijden van de vrouwen varieerden tussen 33 en 55 jaar en ouder. De respondenten kwamen uit Kameroen, Marokko, België en Oekraïne, en wonen in Brussel of elders in België. Hun werkstatus verschilt: sommigen zijn met pensioen, anderen werken of hebben gewerkt als schoonmaakster, en verschillende vrouwen zijn momenteel werkloos of actief als vrijwilliger. De toegang tot verdere opleiding en vorming varieert: sommigen namen deel aan taalcursussen, beroeps- of verpleegopleidingen, terwijl anderen geen gebruik maakten van dergelijke programma's.</p> <p>Cyprus (8 deelnemende migrantenvrouwen) De focusgroep bestond uit 8 migrantenvrouwen die in Cyprus wonen, afkomstig uit Kameroen, Togo, Sierra Leone en Somalië. De deelnemers waren tussen midden twintig en begin veertig. De meesten zijn alleenstaande moeders, asielzoekers of vluchtelingen, met uiteenlopende professionele achtergronden, waaronder onderwijs, zaken, bankwezen en mode. Alle vrouwen ondervonden aanzienlijke integratie-uitdagingen in verband met asielprocedures, kinderopvang en toegang tot werk.</p> <p>Duitsland (8 deelnemende migrantenvrouwen) De helft van de vrouwen kwam uit Oekraïne, de anderen uit Syrië, Afghanistan en Irak. Hun leeftijd varieerde van eind twintig tot begin vijftig. De meeste vrouwen hebben al taalcursussen gevolgd en beschikken over certificaten Duits als tweede taal tot niveau B2. Hun professionele achtergronden zijn divers en omvatten onder meer leerkracht, financieel bediende, kapster, leidinggevende,</p>

	<p>verkoopster en zorgverlener.</p>
<p>Inclusie en Maatschappelijke Participatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veel vrouwen die aankomen in de hierboven genoemde landen worden geconfronteerd met sociale isolatie, taalbarrières en discriminatie, wat hun integratie belemmert en hun maatschappelijke participatie beperkt. Culturele verschillen in communicatie en het ontbreken van ondersteunende netwerken versterken bovendien het gevoel van uitsluiting. • Persoonlijke verhalen tonen aan dat sommige vrouwen hulp vonden via internationale scholen, gastgezinnen of lokale ondersteuners. Deze contacten bleken cruciaal om bureaucratische obstakels te overwinnen, huisvesting te vinden en toegang te krijgen tot basisvoorzieningen. • De erkenning van professionele kwalificaties blijft een grote uitdaging, vooral voor leerkrachten en andere professionals wier eerdere ervaring niet wordt erkend. Dit leidt tot frustratie en beperkt de kansen op werk. • Racisme en administratieve belemmeringen werden vaak genoemd, waaronder moeilijkheden bij registratie, erkenning van documenten en inconsistente sociale ondersteuning tussen verschillende gemeenten. • Ondanks deze obstakels hebben sommige vrouwen NGO's opgericht, vrijwilligerswerk gedaan en ondersteunende gemeenschappen opgebouwd om anderen te helpen. Regelmatige groepsbijeenkomsten en het delen van verhalen werden beschouwd als doeltreffende manieren om het zelfvertrouwen te versterken en inclusie te bevorderen. • Vrouwen met kinderen voelen zich vaak meer geïntegreerd, aangezien contacten via scholen en kleuterscholen een gevoel van verbondenheid bevorderen. Over het algemeen voelen de meeste deelnemers zich echter slechts gedeeltelijk opgenomen en zijn ze van mening dat hun stemmen niet volledig gehoord worden in de samenleving.
<p>Digitale Competentie en Mediagebruik</p>	<p>De meeste vrouwen beschouwen digitale vaardigheden als essentieel voor onderwijs, werk en maatschappelijke participatie. Ze maken veelvuldig gebruik van smartphones en apps voor communicatie, oriëntatie en administratieve taken, maar hun vertrouwdheid met technologie verschilt sterk. Sommigen zijn bedreven in het gebruik van computers en diverse softwaretoepassingen, terwijl anderen digitale apparaten vermijden uit bezorgdheid over privacy, snelle technologische veranderingen of generatieverschillen.</p> <p>Toegang tot technische apparatuur en voortdurende opleiding is van groot belang, evenals ondersteuning door mentoren en veilige omgevingen voor het delen van persoonlijke verhalen. De ervaringen met digitale administratie lopen uiteen: soms hangt de</p>

	<p>geboden hulp af van de houding en taalvaardigheid van het personeel, wat doorzettingsvermogen en flexibiliteit vereist.</p> <p>Het niveau van digitale competentie wordt sterk beïnvloed door de professionele en educatieve achtergrond — Oekraïense leerkrachten bijvoorbeeld beschikken vaak over geavanceerde vaardigheden in virtuele klasomgevingen en online tools. Hoewel de meeste vrouwen smartphones en in zekere mate toegang tot computers hebben, blijven technische barrières bestaan. Er is een grote interesse in het gebruik van digitale storytelling, maar de beschikbare middelen en ondersteuning verschillen aanzienlijk per individu.</p>
<p>Aspiraties & Intenties</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De vrouwen zoeken naar praktische opleidingsprogramma's en taalvaardigheden die aansluiten bij het dagelijks leven en werk, evenals naar een vlotte erkenning van hun kwalificaties. Ze hechten veel waarde aan mogelijkheden tot uitwisseling en netwerking, die zij beschouwen als essentieel voor taalverwerving, het verminderen van vooroordelen en sociale emancipatie. • Verskillende deelnemers zijn gemotiveerd om hun situatie te verbeteren via onderwijs, ondernemerschap en professionele ontwikkeling, waarbij ze storytelling zien als een middel tot zelfversterking en representatie. • Veel vrouwen zijn van plan in het gastland te blijven omwille van de opleiding en veiligheid van hun kinderen, en zien kansen zodra taalbarrières overwonnen zijn, al ondervinden sommigen onzekerheid door hun verblijfsstatus. • Eén deelnemer toonde geen interesse in verdere opleiding of digitale vaardigheden en verkiest haar huidige levensstijl te behouden, met een minimaal gebruik van technologie.

3) Resultaten van de focusgroepen met volwassenenonderwijzers

Item	Startvraag/Onderwerpen/Opmmerkingen
<p>Demografische Gegevens</p>	<p>Oostenrijk (8 deelnemers) De volwasseneneducatoren vormden een heterogene groep, allen met ruime ervaring als lesgevers in basiseducatie en met meerdere jaren praktijk. Alle deelnemers waren vrouwen tussen 33 en 44 jaar oud en werkten met een vergelijkbare doelgroep.</p> <p>Cyprus Acht volwasseneneducatoren (onder meer taalinstructeurs, NGO-begeleiders en maatschappelijk werkers) namen deel aan de focusgroep. Zij werken allen nauw samen met migrantenvrouwen in Cyprus. De groep bestond hoofdzakelijk uit vrouwen, met leeftijden variërend van eind twintig tot midden vijftig, en omvatte zowel beginnende als ervaren professionals. De deelnemers beschikten over uitgebreide ervaring (vaak meerdere jaren of langer) in volwasseneneducatie en migratie-integratie-initiatieven. Hun</p>

	<p>professionele achtergronden waren divers: sommige deelnemers waren lokale Cypioten, terwijl anderen zelf een migratie- of multiculturele achtergrond hadden, wat de uitwisseling van perspectieven binnen de discussie verrijkte.</p> <p>Duitsland De groep bestond uit acht educatoren, zeven vrouwen en één man. Allen hebben ervaring in het werken met migrantenvrouwen op verschillende terreinen, zoals taalcursussen, begeleiding, integratieactiviteiten op lokaal niveau en sociale inclusie. Sommigen zijn nieuw in het vakgebied, terwijl anderen al meer dan twintig jaar met migranten en vluchtelingen werken. De leeftijden varieerden van eind twintig tot zestig jaar. Enkele deelnemers zijn in dienst van gemeentelijke instellingen, anderen werken voor NGO's. Een deel heeft zelf een migratieachtergrond, terwijl anderen dat niet hebben.</p>
<p>Inclusie en Maatschappelijke Participatie</p>	<p>Educatoren identificeerden verschillende factoren die de inclusie en maatschappelijke participatie van migrantenvrouwen beïnvloeden. Taalbarrières, beperkte toegang tot taalcursussen en een tekort aan kinderopvang en openbaar vervoer, vooral in landelijke gebieden, beperken hun kansen aanzienlijk. Traditionele gezinsrollen en de prioriteit die vaak wordt gegeven aan de integratie van mannen op de arbeidsmarkt, belemmeren de deelname van vrouwen verder. Discriminatie, zowel structureel als persoonlijk, bijvoorbeeld door het dragen van een hoofddoek, beperkt de toegang tot huisvesting, onderwijs en werk. Deze obstakels kunnen leiden tot gevoelens van isolement en uitsluiting.</p> <p>Ondersteunende netwerken en inclusieve activiteiten, vaak georganiseerd door NGO's, zijn van cruciaal belang om migrantenvrouwen te helpen relaties op te bouwen en hun zelfvertrouwen te versterken. Educatoren benadrukten het belang van programma's zoals storytellingworkshops en culturele uitwisselingen om actieve participatie te stimuleren en migrantenvrouwen een stem te geven.</p> <p>Onderwijsprogramma's bieden essentiële toegangspunten voor sociale interactie en vaardigheidsontwikkeling, terwijl activiteiten buiten het klaslokaal, zoals museumbezoeken of wandelingen, nieuwe culturele ervaringen mogelijk maken en het zelfvertrouwen vergroten. Toch blijven kosten en het ontbreken van persoonlijke netwerken aanzienlijke belemmeringen vormen. Laagdrempelige initiatieven zijn noodzakelijk om duurzame zelfstandigheid en grotere sociale inclusie te bevorderen.</p>
<p>Digitale Storytelling</p>	<p>Digitale storytelling-formaten zijn waardevolle instrumenten om persoonlijke ervaringen te weerspiegelen, culturele kloven te overbruggen en groepssamenhang te bevorderen. Volwasseneneducatoren hebben vastgesteld dat veel vrouwen een voorkeur hebben voor mondelinge vertelvormen en audiovisuele media, zoals podcasts en YouTube. Bij het ontwerpen van digitale leermiddelen zijn gebruiksvriendelijkheid, mobiele toegankelijkheid, meertalige ondersteuning en gegevensbescherming essentieel. Het betrekken van migrantenvrouwen bij het co-creëren van content bevordert vertrouwen en sluit beter aan bij hun behoeften.</p> <p>De educatoren zijn enthousiast om digitale storytelling met migrantenvrouwen toe te passen, aangezien eerdere ervaringen met</p>

	<p>analoge vertelmethoden positief waren. De voornaamste uitdagingen zijn de uiteenlopende niveaus van technische vaardigheden en de beperkte toegang tot apparatuur, aangezien de meeste vrouwen enkel over een smartphone beschikken. Deelnemende lesgevers wijzen op de nood aan opleiding in digitale storytelling, zowel voor henzelf als voor de vrouwen. Ondanks deze hindernissen bestaat er een sterke motivatie om digitale vaardigheden te ontwikkelen en persoonlijke verhalen online te delen. Digitale storytelling wordt gezien als een veelbelovende methode om taal- en cultuurbarrières te doorbreken en de stemmen van migrantenvrouwen binnen de bredere samenleving te versterken.</p>
<p>Aspiraties Intenties</p>	<p>- De focusgroepen toonden aan dat het combineren van inclusie, digitale vaardigheden en storytelling migrantenvrouwen versterkt en hen in staat stelt actieve deelnemers aan de samenleving te worden. Educatoren benadrukten het belang van het creëren van participatieve en innovatieve digitale programma's die zijn afgestemd op de behoeften van migrantenvrouwen, inclusief die in landelijke gebieden, en wezen op de nood aan duidelijke technische opleidingen voor lesgevers. Er werden plannen gemaakt om digitale storytelling te integreren in taal- en gemeenschapsworkshops, samen te werken met NGO's en ondersteunende diensten zoals kinderopvang aan te bieden. Uiteindelijk zagen de deelnemers zichzelf als pleitbezorgers, met als doel de stemmen van migrantenvrouwen te versterken en invloed uit te oefenen op lokale besluitvorming.</p>

4) Resultaten van de Individuele Interviews met Migrantenvrouwen

Oostenrijk

Casestudy 1: Sara (Afghanistan)

- **Demografie:** Jonge vrouw (begin 30), als asielzoeker met haar gezin in Oostenrijk aangekomen.
- **Migratie & Integratie:** Ontvluchtte het conflict in Afghanistan. Kampte aanvankelijk met trauma, taalbarrières en culturele isolatie. Neemt nu deel aan lessen Duits en workshops in Graz.
- **Digitale Competentie:** Had voor aankomst nooit een computer gebruikt. Gebruikt nu smartphones en Google Translate, en volgt sessies *digital storytelling*. Ziet digitale toegang als een middel tot *empowerment*.

Casestudy 2: Jamila (Syrië)

- **Demografie:** Midden 40, moeder van vier kinderen. Hervestigd via een humanitair programma.
- **Migratie & Integratie:** Aanvankelijk geïsoleerd door de controle van haar echtgenoot. Kreeg steun van ngo's om deel te nemen aan vrouwspecifieke integratiecursussen.
- **Digitale Competentie:** Begon recent met online bankieren en portaalsites voor werkonderzoek. Is voorzichtig maar nieuwsgierig.
- **Aspiraties:** Streeft naar economische onafhankelijkheid en wil in de ouderenzorg werken.

België

Casestudy 1: Vivianne (Kameroen)

- **Demografie:** 55+, als kind naar Brussel verhuisd, Belgische nationaliteit. Werkt als schoonmaakster en leidt een kleine ngo.
- **Migratie & Integratie:** Integratie verliep vlot door Franstalig onderwijs, maar ervaart nu een toename van racisme in het dagelijks leven.
- **Digitale Competentie:** Basisgebruik van smartphone/PC. Vermijdt sociale media voor haar ngo uit angst voor privacyinbreuken. Weinig vertrouwen in AI.
- **Aspiraties:** Wil haar ngo laten groeien om Afrikaanse scholieren te steunen.

Casestudy 2: Lamine (Marokko)

- **Demografie:** 45–55 jaar, 30 jaar geleden naar Brussel gekomen.
- **Migratie & Integratie:** Studeerde architectuur in Marokko, maar haar diploma werd niet erkend. Werkte als schoonmaakster; momenteel werkloos en afhankelijk van sociale steun.
- **Digitale Competentie:** Minimaal. Gebruikt de telefoon enkel voor communicatie; schrikt terug voor complexiteit en kosten.
- **Aspiraties:** Staat open voor herscholing mits praktische ondersteuning, maar is geïntimideerd door de snelle technologische veranderingen.

Casestudy 1: Maryam (Iran)

- **Demografie:** Midden 30, vluchtte met twee kinderen voor gendergerelateerde vervolging.
- **Migratie & Integratie:** Kampte met bureaucratische hindernissen rond haar asielstatus en beperkte toegang tot psychosociale zorg.
- **Digitale Competentie:** Gebruikt WhatsApp/Facebook voor contact met familie. Vreest technologie door surveillance-ervaringen in haar herkomstland.
- **Aspiraties:** Wil haar verblijfsstatus regulariseren, Grieks/Engels leren en werken in de belangenbehartiging voor vrouwen.

Casestudy 2: Aisha (Kameroen)

- **Demografie:** 40+, woont al tien jaar in Cyprus (oorspronkelijk met werkvisum als huishoudhulp).
- **Migratie & Integratie:** Ervaart nog steeds onzekerheid over huisvesting en werk. Haar kwalificaties worden niet erkend, wat leidt tot uitbuiting.
- **Digitale Competentie:** Gebruikt de telefoon voor netwerken en Franstalige online leervideo's. Zoekt digitale training die past bij haar werkschema.
- **Aspiraties:** Droomt van een eigen cateringbedrijf en een coöperatie om andere Afrikaanse vrouwen te mentoren.

Denemarken

Casestudy 1: Layla (Somalië)

- **Demografie:** Dertiger, vluchteling en moeder van drie.
- **Migratie & Integratie:** Eerste jaren gekenmerkt door extreem isolement als alleenstaande ouder. Vond steun bij een ngo voor alfabetisering en kinderopvang.
- **Digitale Competentie:** Verwierf vaardigheden via volwasseneneducatie (e-mail, Google Docs, gezondheidsportalen).

• **Aspiraties:** Wil een cateringbedrijf aan huis starten en andere migrantenvrouwen opleiden.

Casestudy 2: Farida (Irak)

- **Demografie:** 50+, kwam via gezinshereniging naar Denemarken.
- **Migratie & Integratie:** Mist formele educatie; was aanvankelijk afhankelijk van haar volwassen kinderen.
- **Digitale Competentie:** Worstelt met online formulieren en voelt schaamte over haar gebrek aan vaardigheden. Kleinkinderen helpen haar.
- **Aspiraties:** Wil digitaal vaardig worden om haar kleinkinderen te helpen en onafhankelijk online boodschappen te doen via een "Digitaal Café voor Senioren".

Duitsland

Casestudy 1: R. (Palestina)

- **Demografie:** R. is een 26-jarige vrouw uit Syrië. Ze woont sinds twee jaar samen met haar drie kinderen in Duitsland.
- **Migratie & Integratie:** Ze heeft de ambitie om te werken en is zich ervan bewust dat de toegang tot de arbeidsmarkt inspanning en tijd zal vergen. Momenteel focust ze op het verbeteren van haar taalvaardigheid, waarna ze haar opleiding wil voortzetten.
- **Digitale competentie:** Tot op heden heeft R. digitale instrumenten enkel in haar privéleven gebruikt; ze heeft geen ervaring met professioneel gebruik. Voor haar verdere studies zal ze haar digitale vaardigheden moeten uitbreiden.
- **Aspiraties:** Ze beschikt over een getuigschrift hoger secundair onderwijs en zou in Duitsland naar de universiteit kunnen gaan. Gezien haar gezinssituatie plant ze momenteel echter om een opleiding tot medisch assistent te volgen.

Casestudy 2: M. (Libanon)

- **Demografie:** M. is een 72-jarige vrouw uit Libanon. Ze woont bijna 30 jaar in Duitsland en heeft daar negen kinderen opgevoed. Ze is haar hele leven huisvrouw geweest en heeft zich volledig op haar kinderen gericht.
- **Migratie & Integratie:** Het leven van M. is gecentreerd rond haar familie. Omdat ze niet kan lezen of schrijven, beperkt haar laaggeletterdheid haar vermogen om de Duitse taal te leren en te gebruiken aanzienlijk. Dit vormt een verdere barrière voor haar integratie en communicatie in het dagelijks leven.
- **Digitale competentie:** De digitale competenties van M. zijn fundamenteel en beperkt tot alledaags gebruik. Ze focussen voornamelijk op het onderhouden van contact met haar familie via elektronische apparaten zoals mobiele telefoons.
- **Aspiraties:** De aspiraties van M. zijn gericht op haar familie in Duitsland. Ze zal nooit terugkeren naar Libanon, omdat ze de angst daar niet langer zou kunnen verdragen.

5) Resultaten van de individuele interviews met educatoren voor volwassenen

Oostenrijk

Case Study 1: Julia

- **Demografie:** Julia is een dertiger met uitgebreide ervaring in de volwasseneneducatie. Ze werkt al jaren met migranten in Oostenrijk, met een focus op sociale inclusie en *empowerment* via toegankelijke, leerlinggerichte programma's.
- **Migratie & Integratie:** Ze stelt vast dat veel migrantenvrouwen barrières ervaren door taal, gebrek aan informatie, genderrollen of familiale plichten. Julia ziet echter groot potentieel in drempelverlagende formats en gemeenschapsgerichte initiatieven zoals sport, creatieve uitwisseling en netwerk mogelijkheden.
- **Digitale competentie:** Julia zet *digital storytelling* succesvol in, bijvoorbeeld door fotoboeken te maken over zelfgekozen thema's. Ze beschouwt storytelling als een waardevolle methode om ervaringen en competenties zichtbaar te maken, zeker wanneer verbale taal een barrière vormt.
- **Aspiraties:** Julia gelooft dat educatief werk met migrantenvrouwen verder moet gaan dan formele doelen en moet streven naar zichtbaarheid en zelfexpressie. Ze

wil inclusieve programma's blijven ontwikkelen die aansluiten bij de dagelijkse realiteit van deze vrouwen.

Case Study 2: Karin

- **Demografie:** Karin is een veertiger met jarenlange professionele ervaring in de Oostenrijkse volwasseneneducatie, specifiek met kortgeschoolde vrouwen en migranten.
- **Migratie & Integratie:** Veel vrouwen leven in sociaal isolement en missen een gestructureerde leerervaring. Velen zijn laaggeletterd, ook in hun moedertaal. Karin benadrukt het belang van ruimtes waar vrouwen in contact kunnen komen met Duitstalige peers om nieuwe verbindingen aan te gaan.
- **Digitale competentie:** Voor Karin combineert *digital storytelling* emotioneel leren met digitale vaardigheden. Ze gebruikt muziek en filmgenres om deelnemers te helpen emoties uit te drukken. Deze methode bouwt vertrouwen op en ondersteunt individuele expressie.
- **Aspiraties:** Het creëren van ondersteunende leeromgevingen met kinderopvang en traumagevoelig onderwijs is essentieel. Haar doel is vrouwen in staat te stellen hun verhalen te delen en hun werk te tonen, wat trots en voortdurend leren stimuleert.

België

Case Study 1: Elie

- **Demografie:** Elie werkt als intercultureel bemiddelaar en gemeenschapsfacilitator. Ze is betrokken bij projecten rond sociale integratie, digitale geletterdheid en storytelling. Veel van deze projecten zijn *grassroots* en worden aangestuurd door peers.
- **Migratie & Integratie:** Barrières zoals taal, angst voor veroordeling en gendergerelateerde machtsonevenwichten hinderen vaak de participatie. Veilige, vrouwspecifieke groepen en informele peernetwerken bevorderen het vertrouwen en praktisch leren.
- **Digitale competentie:** Migrantenvrouwen gebruiken vaak smartphones (WhatsApp, sociale media, vertaal-apps). Vaardigheden die vaak ontbreken zijn e-mailgebruik, het invullen van online formulieren, cybersecurity en privacybewustzijn.

- **Aspiraties:** *Digital storytelling* geeft vrouwen controle over hun eigen narratief en helpt cultureel erfgoed te bewaren. Voor succes zijn toegang tot apparatuur, internet en veilige, cultuursensitieve trainingsruimtes noodzakelijk.

Case Study 2: N.N.

- **Demografie:** Deze persoon is betrokken bij diverse integratieprojecten voor migrantenvrouwen, variërend van tewerkstelling tot de culturele sector.
- **Migratie & Integratie:** Migrantenvrouwen brengen waardevolle kennis mee die vaak niet wordt erkend door de Belgische focus op formele certificaten. Wanneer hun voorkennis gecombineerd wordt met nieuwe vaardigheden, profiteert de hele gemeenschap.
- **Digitale competentie:** Hoewel velen bedreven zijn in sociale media, ontbreekt het vaak aan kritische omgang met online content en digitale veiligheid. Het navigeren door officiële overheidsplatformen voor zorg en belastingen wordt steeds crucialer nu papieren systemen verdwijnen.
- **Aspiraties:** Het delen van persoonlijke verhalen over taalverwerving en zorgtaken helpt de gastsamenleving de complexiteit van integratie te begrijpen en stereotypen te doorbreken.

Cyprus

Case Study 1: NGO facilitator

- **Demografie:** Een vrouwelijke educator bij een lokale ngo met meer dan 8 jaar ervaring met migrantenpopulaties in Cyprus.
- **Migratie & Integratie:** Ze wijst op systematische uitsluiting door taalbarrières, discriminatie op de woningmarkt en een tekort aan kinderopvang. Veilige ruimtes en gezamenlijke activiteiten zijn essentieel voor het opbouwen van vertrouwen.
- **Digitale competentie:** Ze ziet *digital storytelling* (DST) als een krachtig middel voor empowerment en heling, vooral voor vrouwen met een traumageschiedenis. De beperkte toegang tot technologie blijft echter een groot obstakel.
- **Aspiraties:** Ze wil DST integreren in haar ngo-werking en streeft naar interactieve workshops die de stem van migrantenvrouwen versterken.

Casestudy 2: Taalinstructeur

• **Demografie:** Een ervaren docente Grieks (50+) die werkt met migrantenvrouwen in zowel publieke als ngo-omgevingen.

Co-funded by
the European Union

- **Migratie & Integratie:** Integratie vereist het leren van een nieuwe taal, maar veel cursussen zijn ontoegankelijk voor personen die nog geen asielstatus hebben. Ze ziet dagelijks de strijd tegen isolatie en uitsluiting.
- **Digitale competentie:** Ze beschouwt DST als een waardevolle aanvulling op taalstudie, waarbij leerlingen hun zelfvertrouwen en schriftelijke vaardigheden versterken. Storytelling is voor haar een pedagogisch instrument en een culturele brug.
- **Aspiraties:** Ze hoopt narratieve praktijken te integreren in taalonderzoek en streeft naar leerlinggericht onderwijs dat de diverse identiteiten van vrouwen viert.

Denemarken

Case Study 1: Caroline

Demografie: Caroline werkt als verpleegkundige en assistent-manager bij FAKTI, een Deense organisatie voor vluchtelingen- en migrantenvrouwen, vaak met ernstige gezondheidsproblemen (PTSS, depressie).

Migratie & Integratie: Veel vrouwen hebben moeite met de toegang tot essentiële diensten door de verregaande digitalisering in Denemarken (zoals MitID). Dit systeem sluit personen met lage geletterdheid of mentale trauma's de facto uit van gezondheidszorg en sociale steun.

Digitale competentie: Caroline uit haar zorgen over het gebruik van DST bij deze doelgroep. Deelnemers missen vaak basisgeletterdheid en kampen met cognitieve uitdagingen door trauma, wat reflectie en begrip bemoeilijkt.

Aspiraties: Ze zet zich in voor holistische ondersteuning in één vertrouwde omgeving, in plaats van vrouwen door een woud van losstaande diensten te sturen.

Case Study 2: Anna Kiertzner - Kirkens Korshær

- **Demografie:** Deze organisatie werkt voornamelijk met niet-geregistreerde, dakloze migranten (vaak uit de EU/Roemenië). Taalbarrières en laaggeletterdheid hinderen hun integratie op de arbeidsmarkt.
- **Migratie & Integratie:** Ongeregistreerde migranten missen basisrechten zoals huisvesting en zorg. Het navigeren door het digitale publieke systeem is onmogelijk zonder de juiste documenten (zoals de "gele kaart").

- **Digitale competentie:** Anna legt uit dat DST niet geschikt is voor hun doelgroep door het gebrek aan digitale vaardigheden en basisgeletterdheid. Deze mensen hebben nood aan persoonlijke ondersteuning, niet aan een extra digitale tool.
- **Aspiraties:** Het hoofddoel is stabiliteit bereiken via werk en huisvesting, hoewel de onzekerheid groot blijft.

Duitsland

Casestudy 1: E. (Sociaal Adviseur)

- **Demografie:** E. is een dertiger die werkt voor een gemeente op de afdeling integratie en participatie.
- **Migratie & Integratie:** Taal is een enorme uitdaging, zeker in rurale gebieden waar transport en kinderopvang beperkt zijn. Vrouwen worden geconfronteerd met systematische uitsluiting en discriminatie bij huisvesting.
- **Digitale competentie:** Ze gebruikt digitale tools momenteel vooral voor promotie van cursussen. Ze staat positief tegenover storytelling als methode om vrouwen te bereiken en te empoweren.
- **Aspiraties:** Ze wil drempelverlagende maatregelen implementeren die nauw aansluiten bij het dagelijks leven van de vrouwen, rekening houdend met verschillende taalniveaus.

Casestudy 2: A. (Empowerment Trainer)

- **Demografie:** Een freelance educator die op lokaal en federaal niveau werkt aan de empowerment van migrantenvrouwen.
- **Migratie & Integratie:** Ze werkt met programma's die de standpunten van migranten als startpunt nemen voor actie en narratief. Ze gebruikt de spanning tussen individuele ervaringen en structurele beperkingen om strategieën voor zichtbaarheid te ontwikkelen.
- **Digitale competentie:** Digitale vaardigheden zijn volgens haar een randvoorwaarde voor maatschappelijke participatie. DST biedt de mogelijkheid om eigen ruimtes en verhalen te creëren.
- **Aspiraties:** A. ziet potentieel in DST om de machtsstructuren die bepalen wiens verhaal gehoord wordt, in vraag te stellen. Het doel is de overgang van individuele zelfpromotie naar collectieve narratieven die de maatschappelijke interpretatiekaders uitdagen.

De onderdelen A en B van dit rapport belichten de uiteenlopende uitdagingen en aspiraties waarmee migrantenvrouwen tijdens hun integratietraject worden geconfronteerd. Hardnekkige barrières zijn onder meer discriminatie op de arbeidsmarkt, het gebrek aan erkenning van buitenlandse diploma's, beperkte kinderopvang en belemmeringen bij de toegang tot taalonderwijs en digitale educatie. Persoonlijke omstandigheden — zoals de verblijfsduur, de verblijfsstatus, de opleidingsachtergrond en de woonplaats (stedelijk versus ruraal) — geven de ervaring van elke vrouw mee vorm.

Digital storytelling komt naar voren als een waardevol educatief instrument dat de zichtbaarheid vergroot en actieve participatie bevordert. Het succes van deze methode hangt af van de toegankelijkheid van de training, de ondersteuning door educatoren en het rekening houden met de variërende digitale en taalkundige competenties. Casestudies onthullen dat veel vrouwen, hoewel ze hooggeschoold zijn, hun kwalificaties vaak niet kunnen vertalen naar de arbeidsmarkt. Taal blijft een groot obstakel dat de toegang tot werk, stages en essentiële diensten belemmert. De effectiviteit van integratieondersteuning varieert sterk naargelang de inzet van individuele medewerkers, wat wijst op systemische inconsistenties.

Digitale geletterdheid wordt steeds belangrijker, maar blijft beperkt, vooral bij oudere vrouwen. Velen zijn afhankelijk van familieleden om online diensten te navigeren, en de deelname aan digitale bijscholingsprogramma's is laag. Ondanks deze uitdagingen vormt een sterke motivatie voor stabiliteit, veiligheid en kansen — in het bijzonder voor hun kinderen — de drijfveer achter de inspanningen om zich aan te passen en te participeren.

Structurele barrières, zoals de erkenning van diploma's, hebben een significante impact op de toegang tot werk en de start van een nieuw leven. Beroepsopleiding is niet enkel een weg naar integratie, maar ook cruciaal voor de identiteitsvorming. Veiligheid en stabiliteit zijn fundamenteel, maar lange periodes van onzekerheid door een onopgeloste verblijfsstatus en bureaucratische hindernissen belemmeren vaak de sociale inclusie.

Het opbouwen van sociale netwerken faciliteert zowel de taalverwerving als de intrede op de arbeidsmarkt. Migranten streven naar een evenwicht tussen het aannemen van een nieuwe levenswijze en het behouden van hun culturele wortels — een essentieel

onderdeel van sociale en emotionele integratie. De bevindingen ondersteunen de noodzaak van een gericht, consistent en intersectioneel beleid, evenals praktische, levensgerichte ondersteuningsmaatregelen om migrantenvrouwen in staat te stellen volledig te participeren en hun potentieel te realiseren.

D) Gids voor Inclusieve Digital Storytelling in de Volwasseneneducatie

1. Ratio en Reikwijdte van de Gids

De *Gids voor inclusieve digital storytelling in de volwasseneneducatie* is gebaseerd op het grensoverschrijdend onderzoek uitgevoerd door STORYLIGHT WP2 in Oostenrijk, België, Cyprus, Denemarken en Duitsland. De gids ontwikkelt praktische, leerlinggerichte antwoorden voor educatoren, steunend op bewijslast uit literatuurstudie, focusgroeponderzoek en individuele interviews met migrantenvrouwen en lesgevers.

Digital storytelling (DST) wordt niet louter beschouwd als een vaardigheid, maar evenzeer als een educatieve, sociale en op *empowerment* gerichte praktijk. De gids pakt expliciet de structurele, digitale, linguïstische en psychosociale barrières aan die in WP2 werden geïdentificeerd, en beoogt educatoren bij te staan in het plannen van passende storytelling-activiteiten. De intentie is om de focus te verleggen naar handelingsbekwaamheid (*agency*), expressie en digitale inclusie. Daarnaast is de gids expliciet afgestemd op DigComp 3.0 en LifeComp, met specifieke verwijzingen naar relevante competenties ter informatie van WP3 voor de ontwikkeling van de toolkit en digitale middelen.

2. De kernprincipes van inclusieve digital storytelling

Inclusieve digital storytelling voor de volwasseneneducatie dient te worden geleid door de volgende principes:

2.1 Inclusie en veiligheid Migrantenvrouwen uit verschillende landen benadrukten het belang van veilige ruimtes (*safe spaces*) waar zij vrijwillig kunnen vertellen over ervaringen rond ontheemding, discriminatie en trauma.

- **Implicaties voor de praktijk:**
  - Geen verplichting tot het delen van persoonlijke of traumatische

ervaringen.

- Toestemming en controle over wat wordt gedeeld, opgeslagen of gepubliceerd.
- Gebruik van fictieve, symbolische of collectieve narratieven.

2.2 Toegankelijkheid en flexibiliteit Digitale geletterdheid is ongelijk verdeeld op basis van leeftijd, opleidingsniveau, migratie-ervaring en professionele achtergrond.

- **Implicaties voor de praktijk:**
  - Een *mobile-first* strategie, waarbij de smartphone als effectief instrument wordt beschouwd.
  - Begeleiding met herhaling en ondersteuning van anderen.
  - Flexibel tempo en gepersonaliseerde leerpaden.

2.3 Taalsensitiviteit en multimodaliteit Taalbarrières vormen een terugkerend probleem bij participatie. DST biedt een manier om het tekstuele te overstijgen.

- **Implicaties voor de praktijk:**
  - Gebruik van beelden, stem/gesproken woord, video, muziek, emoji's en symbolen.
  - Acceptatie van meertaligheid en niet-gestandaardiseerde taalvormen.
  - Focus op betekenisgeving boven taalkundige correctheid.

3. Organisatorische voorwaarden

3.1 Rol van aanbieders van volwasseneneducatie Organisaties fungeren als bemiddelaars tussen technologie, persoonlijke verhalen en inclusie. Instellingen met ervaring in migrantenondersteuning en informeel onderwijs zijn het best geplaatst om DST te introduceren.

- **Aanbieders moeten:**
  - Storytelling integreren in taal-, technologie- of empowermentprogramma's.
  - Samenwerken met lokale organisaties en interculturele bemiddelaars.
  - Voldoende tijd uittrekken voor vertrouwensopbouw en groepsverband.

3.2 Competenties en ondersteuningsbehoeften van de educator Lesgevers geven aan behoefte te hebben aan methodologische oriëntatie wat betreft:

- Het beheer van emotionele inhoud.

De balans tussen *empowerment* en veiligheid (*safeguarding*).

Het faciliteren van tools zonder technologische overbelasting. De gids ziet de lesgever dan ook eerder als facilitator en gezelschap dan als controleur of beoordelaar.

4. Het proces: Belangrijkste fasen

Volgens de resultaten van WP2 omvat een inclusief proces voor *digital storytelling* bij volwassenen de volgende stappen:

4.1 Vertrouwens- en groepsopbouw

Voorafgaand aan het eigenlijke storytelling-proces dient er tijd te worden vrijgemaakt voor:

- **Ijsbrekers** en niet-persoonlijke creatieve oefeningen.
- **Groepsafspraken** met betrekking tot respect, vertrouwelijkheid en toestemming (*consent*).

4.2 Verkenning en keuze van het verhaal

Deelnemers moeten ondersteund worden bij het nemen van beslissingen over:

- **Welk verhaal** ze vertellen (persoonlijk, collectief, fictief of symbolisch).
- **De vorm** waarin ze het vertellen (audio, beelden, een korte video, een fotoverhaal of een gesproken vertelling).

4.3 Digitale creatie met ondersteuning

Bij de praktische uitwerking moet de prioriteit liggen op:

- **Eenvoudige, drempelverlagende tools.**
- **Ervaringsgericht leren** en wederzijdse mentoring (*peer support*).
- **Foutvriendelijke omgevingen** waarin geëxperimenteerd mag worden.

4.4 Reflectie en optioneel delen

"Reflectie" werd geïdentificeerd als een cruciaal aspect van *empowerment* vanwege het belang voor:

- **Groepsreflectie op het proces**, waarbij de focus ligt op de ervaring en niet op de

- **Optioneel delen** van het resultaat binnen of buiten de groep.

- **Versterking van eigenaarschap** en het gevoel van auteurschap bij de deelnemer.

5. Barrières en hefboomsfactoren geïdentificeerd in de verschillende landen

Algemene barrières:

- Angst voor het maken van technologische fouten.
- Gebrek aan toegang tot apparatuur of internet.
- Zorgtaken en de daarmee gepaard gaande tijdsgebrek.
- Traumagerelateerde terughoudendheid tot zelfonthulling.

Belangrijkste hefboomsfactoren:

- Sociale steun van peers en collectieve storytelling.
- Interculturele bemiddeling en op vertrouwen gebaseerde facilitering.
- Bestaande digitale praktijken (zoals het gebruik van WhatsApp of spraakberichten).
- Het maken van een onderscheid tussen verhalen voor *empowerment* versus verhalen voor zichtbaarheid of belangenbehartiging.

Deze bevindingen ondersteunen dat inclusieve *digital storytelling* in de eerste plaats geen technische, maar een relationele en pedagogische uitdaging is.

6. Expliciete afstemming met DigComp 3.0 en LifeComp

6.1 Waarom STORYLIGHT afstemmen op DigComp 3.0

De bevindingen van STORYLIGHT WP2 uit de verschillende landen wijzen erop dat *digital storytelling* meer is dan louter een digitale competentie. Migrantenvrouwen uit Oostenrijk, België, Cyprus, Denemarken en Duitsland benadrukten de noodzaak van zelfvertrouwen, handelingsbekwaamheid (*agency*), veiligheid, vertrouwen en participatie, in het bijzonder binnen een door data en AI gestuurde online context.

DigComp 3.0 speelt in op deze realiteit door de focus te verleggen:

- Van technische vaardigheid naar contextgevoelige, ethische en adaptieve digitale vaardigheden.

- Van individuele naar participatieve, relationele en maatschappelijke digitale praktijken.

- Van statische geletterdheid naar leren binnen constant evoluerende digitale systemen.

De afstemming van de STORYLIGHT-gids op DigComp 3.0 garandeert een inclusieve vorm van *digital storytelling* die:

- De reële digitale complexiteit aanpakt.
- Handelingsbekwaamheid, auteurschap en geïnformeerde participatie faciliteert.
- Rechten, waardigheid en datasoevereiniteit beschermt.

Deze aanpak versterkt de resultaten van WP2 door te focussen op de persoonlijke, sociale en leeraspecten die in WP2 als cruciaal zijn aangemerkt voor het empowermentproces van migrantenvrouwen.

6.2 Afstemming met DigComp 3.0: Digital Storytelling als gesitueerde digitale agency

6.2.1 Informatie- en datageletterdheid

(*DigComp 3.0 – uitgebreide focus op databewustzijn*) WP2 heeft aangetoond dat migrantenvrouwen actief gebruikmaken van digitale informatiesystemen (administratie, migratiekwesities, onderwijs, gezondheidszorg), hoewel zij zich vaak niet bewust zijn van datastromen en eigendom. *Digital storytelling* ondersteunt:

- Inzicht in hoe persoonlijke gegevens transformeren tot digitale content.
- Geïnformeerde beslissingen over zichtbaarheid, opslag en hergebruik.
- Het conceptualiseren van online platforms als sociaal-technische systemen in plaats van waardenneutrale instrumenten.

Implicaties voor de volwasseneneducatie:

- Expliciete discussie over wat er na digitalisering met verhalen gebeurt.
- Bewustzijn van de permanentie van data, platforms en algoritmen.
- Versterken van geïnformeerde toestemming en auteurschap.

→ **DigComp 3.0 verschuiving:** van "informatie vinden" → naar het begrijpen van dataficatie.

(*DigComp 3.0 – participatie in plaats van interactie*) Deelnemers uit de partnerlanden benadrukten dat online zichtbaarheid niet noodzakelijk betekent dat men gehoord wordt. Online storytelling werkt wanneer het participatie ondersteunt, in plaats van louter zichtbaarheid. *Digital storytelling* ondersteunt:

- Participatieve communicatie die tekst- en taaldominantie overstijgt.
- Collectieve betekenisgeving en erkenning door peers.
- De uitoefening van het recht om *niet* publiekelijk te delen.

Implicaties voor de volwasseneneducatie:

- Focus op participatie met keuzevrijheid, niet op verplichte zichtbaarheid.
- Erkenning van storytelling als een vorm van burgerlijke en culturele participatie.
- Afspraken binnen groepen over respectvolle digitale betrokkenheid.

→ **DigComp 3.0 verschuiving:** van "communicatievaardigheden" → naar participatief digitaal burgerschap.

6.2.3 Digitale contentcreatie en auteurschap

(*DigComp 3.0 – auteurschap, remixen en AI-bewustzijn*) WP2 onthulde een grote interesse in het creëren van content, gekoppeld aan de angst om "het fout te doen" of "niet digitaal genoeg te zijn". *Digital storytelling* ondersteunt:

- Zelfvertrouwen als producent en niet louter als consument.
- Auteurschap, remixen en eigendom.
- Bewustzijn van AI-ondersteunde tools zonder afhankelijkheid.

Implicaties voor de volwasseneneducatie:

- Drempelverlagende creatietools (*mobile-first*, intuïtief).
- Menselijke storytelling versus het gebruik van AI-instrumenten.
- Respect voor de persoonlijke stem boven technologische perfectie.

→ **DigComp 3.0 verschuiving:** van "contentproductie" → naar bewust digitaal auteurschap.

6.2.4 Veiligheid, welzijn en rechten

waren een essentieel aspect in WP2, vooral voor vrouwen zonder wettig verblijf, vrouwen met een traumageschiedenis en vrouwen met zorgtaken. *Digital storytelling* ondersteunt:

- Controle over persoonlijke narratieven en blootstelling.
- Emotionele veiligheid en technische beveiliging.
- Bewustzijn van digitale rechten en grenzen.

Implicaties voor de volwasseneneducatie:

- Effectieve ethische protocollen en traumageïnformeerde facilitering.
- Focus op digitale waardigheid in plaats van louter cyberbeveiliging.
- Erkenning van het recht om een verhaal in te trekken of te anonimiseren.

→ **DigComp 3.0 verschuiving:** van "online veiligheid" → naar digitaal welzijn en rechten.

6.2.5 Probleemoplossing en adaptief leren

(DigComp 3.0 – aanpassingsvermogen in evoluerende digitale contexten) Vrouwen gaven aan te leren door "vallen en opstaan", vaak met hulp van andere vrouwen buiten formele leerprocessen om. *Digital storytelling* ondersteunt:

- Leren door adaptatie en experimenteren.
- Peer-ondersteunde probleemoplossing.
- Het met vertrouwen hanteren van nieuwe instrumenten.

Implicaties voor de volwasseneneducatie:

- Normaliseren van onzekerheid en fouten.
- Aanmoedigen van collectieve probleemoplossing.
- Nadruk op "leren over leren" in het digitale tijdperk.

→ **DigComp 3.0 verschuiving:** van "technische problemen oplossen" → naar adaptief digitaal leren.

7. LifeComp-afstemming: Persoonlijke en sociale dimensies van storytelling

DigComp 3.0 benadrukt dat digitale competentie onlosmakelijk verbonden is met persoonlijke en sociale competenties. Dit wordt sterk ondersteund door de

7.1 Persoonlijke dimensie

(Zelfregulering, veerkracht, welzijn) **Inzicht uit WP2:** Veel migrantenvrouwen ervaren onzichtbaarheid, zelftwijfel of angst voor veroordeling.

Storytelling versterkt:

- **Zelfbewustzijn en zelfexpressie:** Het vinden van een eigen stem.
- **Emotionele regulering:** Via bewuste narratieve keuzes controle krijgen over het eigen verhaal.
- **Zelfvertrouwen en handelingsbekwaamheid (*agency*):** Het besef een actieve maker te zijn.

7.2 Sociale dimensie

(Empathie, samenwerking, verbondenheid) **Inzicht uit WP2:** Gezamenlijke storytelling draagt bij aan het opbouwen van vertrouwen en solidariteit binnen de groep.

Storytelling versterkt:

- **Empathie en wederzijdse erkenning:** Begrip kweken voor elkaars achtergrond.
- **Collaboratieve betekenisgeving:** Samen betekenis verlenen aan ervaringen.
- **Veilige sociale participatie:** Oefenen met deelname aan de maatschappij in een beschermde omgeving.

7.3 Leren-om-te-leren dimensie

(Groeimindset – levenslang leren) **Inzicht uit WP2:** Positieve ervaringen met *digital storytelling* wakkeren de motivatie om te leren opnieuw aan.

Storytelling versterkt:

- **Reflectief leren:** Nadenken over het eigen leerproces.
- **Groeimindset:** Het geloof dat nieuwe (digitale) vaardigheden binnen handbereik liggen.
- **Motivatie voor vervolgonderwijs:** Een drempel wegnemen voor verdere educatie.

Digital Praktijk	Storytelling	DigComp 3.0 Focus	LifeComp Dimensie
Kiezen wat te delen		Databewustzijn & rechten	Zelfbewustzijn
Een verhaal creëren		Digitaal auteurschap	Zelfvertrouwen & groei
Collectieve storytelling		Participatieve communicatie	Empathie & verbondenheid
Zichtbaarheid beheren		Digitaal welzijn & veiligheid	Zelfregulering
Reflecteren op het proces		Adaptief leren	Leren om te leren

9. Implicaties voor aanbieders van volwasseneneducatie

In lijn met DigComp 3.0 en LifeComp moet *digital storytelling* in inclusieve volwasseneneducatie rekening houden met het volgende:

- Benader online competentie als contextafhankelijk en relationeel gefundeerd.
- Leg de nadruk op handelingsbekwaamheid (*agency*), ethiek en participatie.
- Geef prioriteit aan het proces boven de prestatie.
- Migrantenvrouwen moeten worden beschouwd als digitale burgers en culturele actoren.

Aanbieders van volwasseneneducatie worden aangemoedigd om storytelling op de volgende manieren te integreren:

- Digitale geletterdheid.
- Taal- en integratiecursussen.
- Empowerment- en community-leerprogramma's.

Inclusieve digitale storytelling afgestemd op DigComp 3.0 & LifeComp

Figuur 8. Inclusieve digitale storytelling afgestemd op DigComp 3.0 en LifeComp

10. Slotopmerkingen

Op basis van het primaire en secundaire onderzoek binnen WP2 is aangetoond dat *digital storytelling* een doeltreffend instrument voor inclusie is in de volwasseneneducatie, mits dit doordacht en oordeelkundig wordt ingezet. Deze gids biedt instellingen voor volwasseneneducatie een effectief en flexibel kader waarmee educatoren en praktijkbeoefenaars volwassen leerders kunnen helpen hun zelfvertrouwen en sociale participatie te vergroten via storytelling-technieken.

Door de STORYLIGHT-gids af te stemmen op DigComp 3.0 en LifeComp, wordt *digital storytelling* gepositioneerd op het snijvlak van toekomstgerichtheid, rechten en *empowerment* binnen het onderwijs. Het biedt een direct antwoord op de realiteit zoals geschetst in WP2 en vormt een solide fundament waarop verdere STORYLIGHT-middelen en proefprojecten kunnen worden gebouwd. Deze gids verbindt de onderzoekswereld met de praktijk en zet de koers uit voor de ontwikkeling van trainingsmateriaal, onderwijsrichtlijnen en pilots in de volgende werkpakketten.

E) Bijlagen

Bijlage 1: Leidraad voor de focusgroep en de interviews met educatoren

Voor educatoren kunnen dezelfde richtvragen worden gebruikt voor zowel de focusgroep

Algemene informatie

- Leeftijd:
- Gender:
- Heeft u ervaring met inclusieve onderwijsprojecten gericht op vrouwen met een migratieachtergrond? Zo ja, de welke?

Inclusie & sociale participatie

- Kunt u vertellen over uw ervaringen met de inclusie van vrouwen met een migratieachtergrond in educatieve programma's? Met welke uitdagingen wordt u geconfronteerd? Welke kansen, mogelijkheden en perspectieven ziet u?
- Welke maatregelen zijn naar uw mening bijzonder effectief gebleken bij het bevorderen van sociale participatie?

Digitale geletterdheid en digital storytelling

- Hoe belangrijk is digitale geletterdheid volgens u voor migrantenvrouwen?
- Over welke digitale vaardigheden beschikken migrantenvrouwen meestal wel?
- Welke digitale vaardigheden ontbreken meestal bij migrantenvrouwen?
- *(De facilitator legt het concept 'digital storytelling' uit om een gelijk informatieniveau te garanderen.)*
- Welk potentieel ziet u in het gebruik van *digital storytelling* bij het werken met vrouwen met een migratieachtergrond?
- Welke onderwerpen en verhalen zijn bijzonder geschikt om migrantenvrouwen aan te spreken via *digital storytelling*?
- Welke extra middelen of ondersteunende maatregelen zouden u helpen om *digital storytelling* succesvol te integreren in uw educatieve projecten?

Bijlage 2: Leidraad voor de focusgroep met migrantenvrouwen

Algemene informatie

- Leeftijd:
- Land van herkomst:
- Verblijfsduur:
- Heeft u momenteel betaald werk? Zo ja, welk soort werk?
- Heeft u toegang tot verdere onderwijs- of opleidingsprogramma's? Zo ja, de

Inclusie & sociale participatie – gehoord worden

- Vertel ons over uw ervaringen vanaf het verlaten van uw thuisland en uw aankomst in het gastland tot vandaag.
- Voor welke uitdagingen kwam u te staan?
- Welke kansen en perspectieven zijn er voor u ontstaan?
- Hoe ervaart u de samenleving van het gastland?
- Voelt u zich deel van de samenleving? Waarom (niet)?

Digitale competentie & mediagebruik

- Welke rol spelen digitale technologieën in uw dagelijks leven?
- Hoe maakt u gebruik van digitale apparaten (computer, smartphone, tablet), digitale media (audio, video, interactieve content, sociale media, tekstgebaseerde media) en het internet?
- Tegen welke uitdagingen loopt u aan bij het gebruik van digitale technologieën?
- Welke ondersteuning zou u helpen om uw digitale vaardigheden uit te breiden?

Bijlage 3: Leidraad voor de interviews met migrantenvrouwen

In de interviews met de migrantenvrouwen willen we hen echt aanmoedigen om hun persoonlijk verhaal te vertellen; de focus ligt daarom op het aspect van 'gehoord worden'. Dit vormt het hoofdonderdeel van de interviews, waarbij de vrouwen de ruimte krijgen om hun verhaal te doen (zie de bovenstaande aanbevelingen voor narratieve interviews). De twee andere onderdelen blijven identiek aan die van de focusgroepdiscussie.

Algemene informatie

- Leeftijd:
- Land van herkomst:
- Verblijfsduur:
- Heeft u momenteel betaald werk? Zo ja, welk soort werk?
- Heeft u toegang tot verdere onderwijs- of opleidingsprogramma's? Zo ja, de welke?

Inclusie & sociale participatie – gehoord worden

• Welke persoon was u voordat u vertrok, en welke persoon bent u geworden sinds uw aankomst en verblijf in het gastland? Wat waren de belangrijkste ervaringen en mijlpalen in uw individuele migratieproces? U bent vrij om te kiezen welke ervaringen u wilt delen.

Digitale competentie & mediagebruik

- Welke rol spelen digitale technologieën in uw dagelijks leven?
- Hoe maakt u gebruik van digitale apparaten (computer, smartphone, tablet), digitale media (audio, video, interactieve content, sociale media, tekstgebaseerde media) en het internet?
- Tegen welke uitdagingen loopt u aan bij het gebruik van digitale technologieën?
- Welke ondersteuning zou u helpen om uw digitale vaardigheden uit te breiden?

Dit werk is gelicentieerd onder de Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal-licentie. Om een kopie van deze licentie te bekijken, bezoekt u <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> of stuurt u een brief naar Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.